

Suomen Maantieteellinen Seura – Geografiska Sällskapet i Finland Toimintakertomus vuodelta 2002

Vuosi 2002 oli Suomen Maantieteellisen Seuran 114. toimintavuosi. Seuran kannalta vuoden tärkeimpiin tapahtumiin kuuluu *Fennian* erikoisnumeron ”Finland – Nature, Society, and Regions” valmistuminen. Tämä kaksoisnumero on ajantasaistettu, tieteellisempi versio *Suomen Kartaston* satavuotisjuhlalaitoksesta, joka ilmestyi vuonna 1999 Seuran ja WSOY:n kustantamana. Julkaisusta tulleen palautteen mukaan sitä käytetään myös ulkomailla oppimateriaalina. *Terran* teemanumeron aiheena vuonna 2002 oli matkailu. Tämäkin julkaisu on herättänyt laajalti myönteistä huomiota. *Terran* sivuilla on myös käyty innokkaasti keskustelua maantieteen ja maantieteellisen tutkimuksen kannalta keskeisistä aiheista.

Suomen Maantieteellinen Seura oli mukana järjestämässä ”J. G. Granö 120 vuotta” -juhlanäyttelyä *Sininen Altai*, joka oli esillä Helsingin kaupungin taidemuseossa. Alkuvuodesta *Suomen Kartaston* saksankielinen 100-vuotisjuhlanäyttely jatkoi kiertuettaan professori Paul Fogelbergin johdolla Itävallassa ja Unkarissa. Seuran puheenjohtaja, professori Markku Löytönen jatkoi työtään IGU:n hallituksessa, samoin opetusneuvos Lea Houtsonen IGU:n opetuskomission puheenjohtajana.

Ylioppilastutkinnon juhluvuonna 2002 Seura palkitsi jälleen *Suomen Kartastolla* ja diplomilla ylioppilastutkinnon reaalikokeen parhaat maantieteen vastaajat. Kevään kirjoitusten yhteydessä palkittuja oli viisi, syksyllä palkittiin kaksi parasta vastaajaa. Vuoden Ragnar Hult -mitalin saaja, dosentti Jorma Kytömäki, tunnetaan korkeatasoisten oppikirjojen tuottajana ja maantiedon opettajakoulutuksen kehittäjänä.

Vuoden 2002 Maantieteen päivät pidettiin Oulussa. Aiheena oli ”Maantiede, maisema ja ympäristö: tutkimuksen ja opetuksen haasteet”. Merkittävää on myös, että vuonna 2002 Seuran arkisto luovutettiin Kansallisarkeistoon säilytettäväksi, jossa se on tutkijoiden käytettävissä. Jäsenmaksunsa maksavien jäsenten määrä on edelliseen vuoteen verrattuna kasvanut ilahduttavasti.

Hallitus

Suomen Maantieteellisen Seuran hallituksen kokoonpano oli vuonna 2002 seuraava:

Puheenjohtaja: Prof. Markku Löytönen
Varapuheenjohtaja: Dos. Jukka Käyhkö
Sihteeri: Fil. tri Pirjo Hellemaa
Rahastonhoitaja: Fil. kand. Tom Blom

Muut hallituksen jäsenet:
Dos. Lea Houtsonen
Fil. tri Katariina Kosonen
Fil. tri Toivo Muilu
Fil. lis. Olli Ruth
Prof. Kalevi Rikkinen
Prof. Markku Tykkyläinen
Prof. John Westerholm

Seuran notaarina toimi edelleen fil. maist. Airi Töyrymäki.

Seuralle valittiin vuoden 2003 hallitus vaalikokouksessa 2. joulukuuta 2002. Vaalikokous valitsi vuodeksi 2003 Suomen Maantieteellisen Seuran puheenjohtajaksi edelleen Markku Löytösen (2003) ja varapuheenjohtajaksi Jukka Käyhkön (2003). Sihteerinä jatkaa Pirjo Hellemaa (2003–2005) ja rahastonhoitajana Tom Blom (2001–2003). Muutkin erovuoroiset jäsenet, Lea Houtsonen (2003–2005), Markku Tykkyläinen (2003–2005), Katariina Kosonen (2001–2003), Olli Ruth (2002–2004), Kalevi Rikkinen (2002–2004) ja John Westerholm (2001–2003), valittiin uudelleen hallitukseen. Kesken kauden hallituksesta eronneen tohtori Toivo Muilun tilalle valittiin dosentti Alfred Colpaert (2003–2004) Oulusta.

Jäsenet

Seuran jäsenmäärä oli vuoden 2002 lopussa 975. Seuraan liittyi vuoden aikana 74 uutta vuosijäsentä. Jäsenkunnasta erosi tai jäsenluettelosta poistettiin 128 jäsentä. Jäsenluettelosta on nyt poistettu jäseniä, joiden osoite ei ole tiedossa. Seuralle oli vuoden lopussa kuusi kunniajäsentä, joista suomalaisia oli kaksi ja ulkomaalaisia neljä. Kirjeenvaihtajajäseniä oli vuoden lopussa 60, työjäseniä 182, vakinaisia jäseniä 23 ja vuosijäseniä 706.

Seuran vaalikokouksessa 2. joulukuuta 2002 päätettiin kutsua uusiksi kirjeenvaihtajajäseniksi Pohjoismaita ja Venäjää tutkinut tohtori Ian Layton Uumajan yliopistosta Ruotsista sekä Latvian tiedeakatemian jäsen ja Latvian maantieteellisen seuran puheenjohtaja, luonnonmaantieteen professori Adolfs Krauklis.

Seuran jäsenistöstä ovat kuoleman kautta poistuneet seuraavat työjäsenet: Maanmittauslaitoksen pääjohtajana toiminut Lauri Kantee, professori Sakari Tuhkanen ja kirjeenvaihtajajäsen tohtori Kenneth Hare Kanadasta. Seura kunnioittaa heidän muistoaan.

Kokoukset

Vuosikokous pidettiin 18. helmikuuta 2002 Tieteiden talossa ja siihen osallistui kahdeksan jäsentä. Vuosikokouksen yhteydessä puheenjohtaja Löytönen piti esitelmän ”Johtamisesta”.

Vaalikokous pidettiin 2. joulukuuta 2002 Tieteiden talossa. Kokoukseen osallistui yksitoista jäsentä.

Toimintavuoden aikana *hallitus kokoontui* yhdeksän kertaa.

Vuoden 2002 *Maantieteen päivät* pidettiin Oulussa 18.–19. lokakuuta. Päivät avasi Seuran puheenjohtaja Markku Löytönen, isäntiä edusti vararehtori Liisi Huh-tala. Päivillä esitelmöivät muun muassa professorit Kay Anderson (Durhamin yliopisto) aiheesta ”Thinking post-nationally: toward a mobile cartographics of identity” ja John Matthews (Walesin yliopisto, Swansea) aiheesta ”Physical geography: a shared future with human geography?” Maantieteen päivien illanvietossa 18. lokakuuta juhlatalo Rauhalassa Seuran puheenjohtaja ojensi lehtori Jorma Kytömäelle Ragnar Hult -mitalin tunnustukseksi hänen ansioistaan maantieteen opetuksen alalla.

Maantieteen päiville osallistui 150 henkeä. Esitelmien tiivistelmät julkaistiin *Nordia Tiedonantoja* -sarjassa. Suomen Maantieteellinen Seura kiittää Oulun yliopiston maantieteen laitosta hyvin järjestetyistä Maantieteen päivistä.

Julkaisutoiminta

Fennia-sarjan päätoimittajana jatkoi prof. Markku Löytönen ja toimitussihteerinä dos. Jukka Käyhkö. Toimitustyön tukena oli *Fennian* tieteellinen neuvottelukunta (Editorial Advisory Board). Siihen kuului vuonna 2002 yhdeksän maantieteen eri alojen asiantuntijaa Euroopasta, Yhdysvalloista, Kanadasta ja Australiasta. *Fennia* on maantieteen alalla Suomessa johtava englanninkielinen tieteellinen julkaisu, joka leviää laajalle kansainvälisessä tiedeyhteisössä. Lehteen tarjottujen artikkelien hylkäysprosentti on ollut noin 50, mikä kertoo lehden korkeasta tasosta.

Fennian nide 179: 2 ilmestyi vasta vuoden 2002 aikana. Se sisältää kaksi artikkelia (s. 143–173) sekä Helsingin yliopiston Kumpulän maantieteen laitoksen avajaisesitykset (s. 175–187), joissa pohditaan maantieteen tulevaisuutta. Kirjoittajia on yhteensä viisi, joista kaksi on ulkomaalaista.

Fennian nide 180: 1–2, ”Finland – Nature, Society, and Regions”, on erikoisnumero, jonka toimituksesta huolehtivat vierailevat toimittajat dos. Pauliina Raento ja prof. John Westerholm. Teoksen 274 sivua käsittelevät sekä Suomen luonnonmaantiedettä että suomalaisen yhteiskunnan, sen osa-alueiden ja valtakunnan osien kulttuurimaantieteellisiä ominaisuuksia. Niteen 30 kirjoittajaa edustavat kattavasti maantieteen ja aluetieteen laitoja eri puolilla maata. Kokonaisuuteen kuuluu CD-rom-levy, joka sisältää lehden artikkelien lisäksi runsaamman, värikkäämmän ja yksityiskohtaisemman valikoiman teemakarttoja kuin mitä mustavalkoiseen lehteen saatettiin painaa. Levyn kartoilla, kuvilla ja kaavioilla halutaan palvella erityisesti maantieteen opetusta.

Terran päätoimittajana jatkoi dos. Pauliina Raento. *Terran* toimitusneuvostoon kuuluivat fil. tri Pirjo Hellemaa, dos. Lea Houtsonen, prof. Jouni Häkli, prof. Atte Korhola, prof. Heli Marjanen, dos. Petri Raivo, prof. Markku Tykkyläinen ja prof. Pentti Viitala. Toimitusneuvosto otti kantaa *Terran* asioihin sähköpostikokouksissa, jotka koskivat toimitusneuvoston kokoonpanoa ja pysyvyyttä, vuoden 2003 teemanumeron aihetta sekä kirjallisuustoimittajan sijaisen valintaa. Viitalan ja Marjasen erottua toimitusneuvoston jäsenyydestä vuoden 2003 alusta heidän tilalleen valittiin dos. Seija Virkkala ja prof. Mari Vaattovaara. Samalla päätettiin, että toimitusneuvoston jäsenet tulevat erovuoroisiksi aina kolmivuotiskauden täytyttyä, mutta halutessaan voivat jatkaa tehtävässään. Nykyisten jäsenten erovuoroisuus ratkaistiin arpomalla. Seura kiittää eronneita toimitusneuvoston jäseniä *Terran* hyväksi tehdystä työstä.

Kirjallisuustoimittajan, yhteiskuntat. maist. Anna-Kaisa Kuusiston, anottua ”virkevapaata” toimestaan hänen tilalleen valittiin fil. maist. Vivi Niemenmaa. Kuusiston toimikautena *Terran* kirja-arvostelujen määrä kasvoi huomasti. Hän ansaitsee siitä kiitoksen.

Vuonna 2002 ilmestyi *Terran* 114. vuosikerta. Se koostui neljästä numerosta. Vuosikerran kokonaissivu-

määrä oli 288. Jokaista numeroa painettiin 1 600 kappaletta. Vuosikerta sisälsi 4 pääkirjoitusta, 11 artikkelia, 4 katsausta, 1 opetusaineistokirjoituksen, 11 keskustelupuheenvuoroa ja 34 kirja-arvostelua. Uutisia ja tiedonantoja -osastossa kerrottiin Suomen Maantieteellisen Seuran ja muiden maantieteellisten organisaatioiden toiminnasta sekä uusista väitöksistä ja muista opinnäytteistä. Matkailua käsittelevän teemanumeron toimitti prof. Jarkko Saarinen Metsäntutkimuslaitokselta, Rovaniemen tutkimusasemalta.

Terra on kotimainen maantieteen pääjulkaisukanava. Kaikkien artikkelien ja katsausten käsikirjoitukset käyvät läpi asiantuntijoiden ennakoarvioinnin. Näin taataan julkaisusarjan korkea tieteellinen taso. Seuran lehkien korkeasta tasosta kertoo myös se, että lähes jokaisessa hallituksen kokouksessa on käsiteltävänä lupapyyntöjä näissä lehdissä julkaistun aineiston uudelleen julkaisemiseksi.

Vaihtosuhteet sekä julkaisujen ja julkaisutietojen levittäminen

Seuran arkistonhoitajana jatkoi edelleen prof. Kalevi Rikkinen. Vuonna 2002 hän ahkeroi erityisesti arkiston järjestämiseksi Suomen Kansallisarkistoon luovutettavaan kuntoon. Seura kiittää häntä tästä ponnistuksesta. Arvokkaaksi todetun arkiston säilyminen on näin turvattu. Asiakirjat säilytetään *Suomen Maantieteellisen Seuran arkisto* -nimisenä kokonaisuutena, joka sisältää muun muassa vanhaa kirjeenvaihtoa. Arkistoon sisältyvät valokuvat ovat tutkijoiden käytettävissä vain Seuran kirjallisella luvalla. Muilta osin arkisto on vapaasti tutkijoiden käytettävissä. Maanmittauslaitos säilyttää edelleen *Suomen Kartaston* vuoden 1960 painoksen paino-originaaleja.

Seura pyrki toimimaan julkaisujen kehittämisen ja niiden vaihdon kautta suomalaisen maantieteen ”näyteikkunana” ulkomaille. Seuran julkaisujen vaihtotoiminta oli edelleen maailmanlaajuisia. Vuonna 2002 *Fenniaa* lähetettiin 301 ja *Terraa* 140 vaihtokumppanille. Monille vaihtokumppaneille menevät molemmat lehdet. Ulkomaisia vaihtosuhteita oli kaikkiaan 324. Seuran julkaisu-toiminnasta tiedotettiin kansainvälisissä tieteellisten julkaisujen kaupallisissa luetteloissa.

Seuran Internet-kotisivulta löytyvät englanniksi *Fenniassa* ja *Terrassa* julkaistujen artikkelien tiivistelmät ja julkaisujen tilaustiedot. Lisäksi Seuran sivuille on sijoitettu maantieteen opetusta palvelevaa aineistoa, lista Seuran toimihenkilöistä ja tiedote tulevista maantieteen alan tapahtumista Suomessa. Seuran jäseneksi liitytään yleisimmin Internetin kautta.

Yhteistyötä Helsingin yliopiston pääkirjaston Elektra-projektin kanssa päätettiin jatkaa, koska se on osoittautunut tuottavaksi. *Terran* artikkelit ja katsaukset ovat luettavissa sähköisessä muodossa Elektraan kuuluvissa kirjastoissa. Lisäksi Seuran julkaisut löytyvät verkkokirjakauppa Granumin sivuilta. Myynti Granumin kautta on vuoden aikana selvästi kasvanut.

Kansainvälinen toiminta ja muut edustukset

Suomen Kartaston saksankielinen 100-vuotisjuhlanäyttely oli esillä Itävallan valtionarkiston näyttelysalissa,

Wienissä, jossa prof. Paul Fogelberg piti avajaisesityksen 19. maaliskuuta 2002. Sieltä näyttely siirtyi Budapestiin, Unkariin, jossa avajaiset pidettiin 28.–29. toukokuuta 2002. Fogelberg huolehti avajaisien lisäksi aineiston siirtämisestä säilytykseen Berliiniin.

Seura mainittiin yhteistyötahona ”J. G. Granö 120 vuotta” -juhlanäyttelyyn *Sininen Altai* avajaisissa 14. maaliskuuta 2002. Näyttely oli esillä 15. maaliskuuta–9. kesäkuuta Helsingin kaupungin taidemuseon Meilahden näyttelytiloissa ja myöhemmin Pietarissa.

Seuran hallituksen asettama työryhmä jätti lausunnon Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelmaluonnoksesta. Seuran hallitus laati lausunnon myös lukion uuden opetussuunnitelman tuntijakotyöryhmän mietinnöstä.

Lisäksi Seuralla oli toimintavuoden aikana edustus muun muassa seuraavissa organisaatioissa ja tilaisuuksissa:

- Seura on Euroopan maantieteellisiä Seuroja yhdistävän EUGEO -järjestön jäsen. Seuran edustajaksi järjestön johtoryhmään valittiin Markku Löytönen.
- Seura on jäsenenä European Standing Conference of Geography Teachers' Associations (EUROGEO) -järjestössä, jossa Seuraa edusti Lea Houtsonen.
- Houtsonen toimi Seuran edustajana ja yhteyshenkilönä myös European Network for Geographical Education (ENGE) -työryhmässä.
- European Association of Science Editors (EASE) -järjestössä Seuraa edusti Markku Löytönen.
- Maantieteen päivillä Oulussa 18.–19. lokakuuta 2002 Seuraa edusti Markku Löytönen.
- Maantieteen kansainvälisen unionin (IGU) Suomen kansalliskomiteassa Seuraa edusti Markku Löytönen, joka valittiin myös kansalliskomitean puheenjohtajaksi. Varajäsenenä oli Seuran ja kansalliskomitean sihteeri Pirjo Hellemaa. Löytönen osallistui myös Durbanissa 4.–7. elokuuta 2002 pidettyyn IGU:n konferenssiin.
- Tieteellisten seurain valtuuskunnan vuosikokouksessa 22. maaliskuuta 2002 Seuraa edusti Kalevi Rikkinen. Kokouksessa Markku Löytönen valittiin Valtuuskunnan hallitukseen.
- Tieteellisten seurain valtuuskunnan arkistotyöryhmän puheenjohtajana toimi Kalevi Rikkinen.
- Suomen tiedekustantajien liiton vuosikokouksessa 7. maaliskuuta 2002 Seuraa edusti liiton puheenjohtajana toimiva Markku Löytönen.
- Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnassa Seuraa edusti kaudella 2000–2003 Markku Löytönen.
- Suomalaisen kirjallisuuden edistämisarvojen valtuuskunnan tietokirjaosastossa Seuraa edusti vuonna 2002 Kalevi Rikkinen, varalla John Westerholm.
- Ikiroutatutkimuksen ja -tekniikan Suomen kansalliskomitean jäsenenä Seuraa edustaa kaudella 1999–2003 kansalliskomitean puheenjohtaja, prof. Matti Seppälä.
- Sveska litteratursällskapet i Finland-seuran jaoston ”Delegation för den svenska litteraturens främjande” Seuran edustajana on kaudella 2001–2003 John Westerholm.
- Suomen Akatemian biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunnan jäsenenä toimii Markku Löytönen.

- Yleisradion järjestämässä tilaisuudessa ”Tutkija televisiossa” 31. tammikuuta 2002 Seuraa edusti Matti Seppälä.
- Biologian ja maantieteen opettajien liiton 75-vuotista vastaanotolla Seuraa edustivat Kalevi Rikkinen ja Pirjo Hellemaa.
- Professori Sakari Tuhkasen hautajaisissa Seuraa edusti Markku Löytönen.
- Seuran puheenjohtaja esitti onnitellut Seuran entiselle sihteerille prof. Paavo Talmanille 60-vuotissyntymäpäivän johdosta Helsingin yliopiston maantieteen laitoksella järjestetyssä tilaisuudessa.
- Emeritusprof. Veikko Okon 90-vuotissyntymäpäivillä Seuraa edusti Markku Löytönen.
- Prof. Olavi Heikkisen 60-vuotissyntymäpäivillä Seuraa edusti Toivo Muilu.
- Yliopistonlehtori Heikki Vesajoen 60-vuotissyntymäpäivillä Seuraa edusti Markku Tykkyläinen.

Talous

Seura sai vuodeksi 2002 Suomen Akatemialta 23 550 euroa julkaisutoimintaan ja kansainvälisiin jäsenmaksuihin. Avustusta käytettiin *Fennian* ja *Terran* julkaisemiseen. *Fennian* hinta oli ulkomaille tilattaessa 42 euroa, kotimaahan 34 euroa ja jäsenhinta oli 17 euroa. Vuoden 2002 *Fennian* erikoisnumeron hinta jäsenille on myös 17 euroa. Teosta voi tilata Tiedekirjasta. *Terra* maksoi ulkomaille tilattaessa 31 euroa, kotimaahan 27 euroa ja jäsenhinta oli 12 euroa, vuosijäsenmaksun kanssa yhteensä 24 euroa. Seuran järjestötoimintaa rahoitettiin jäsenmaksuista kertyneillä tuloilla. Jäsenmaksun suuruus oli 12 euroa. Jäsenmaksunsa maksaneiden jäsenten määrä kasvoi vuoden 2002 aikana. Lehtiä tilaavien työjäsenten määrä laski ja etenkin *Fennian* erikoisnumero lisäsi irtolukijoiden myyntiä, mutta myynti ei läheskään kata lehden ja CD-rom-levyn toimittamisesta aiheutuneita kuluja. Kaikkiaan Seuran taloudellinen liikkumavara on heikentynyt.

Seuran tilintarkastajina toimivat fil. lis., lehtori Jorma Pietala Helsingin kauppakorkeakoulusta ja kauppat. lis., johtaja Riitta Kosonen Venäjän ja Baltian tutkimuskeskuksesta. Varatilintarkastajiksi valittiin edelleen fil. maist. Jaakko Kähkönen ja fil. tri Juhani Virkanen.

Loppukatsaus

Seuran toimintavuotta 2002 luonnehti näyttävä julkaisutoiminta. *Suomen Kartaston* uusimman laitoksen englanninkielisestä versiosta on tullut runsaasti kyselyjä suomenkielisen juhlakartaston ilmestymisestä asti. Moderni CD-rom-julkaisu on hieno vastaus tähän kysyntään ja tekee suomalaista maantiedettä tunnetuksi maailmalla. Myös *Terran* 2002 teemanumerolla on ollut kysyntää tavallista laajemmin. *Terra* on myös mainiosti täyttänyt tehtävänsä kansallisena tieteenalan sisäisen keskustelun foorumina.

Kansainvälisesti Seura oli esillä *Suomen Kartaston* näyttelyssä Itävallassa ja Unkarissa. Lisäksi Seuran edustajat toimivat aktiivisesti kansainvälisissä järjestöissä.

Oulun Maantieteen päivillä oli runsas osanotto, etenkin nuoria maantieteilijöitä oli ilahduttavan paljon paikalla. Hyvää maantieteen opetusta palkittiin Ragnar

Hult -mitalilla ja hyviä oppilaita ylioppilastutkinnon reaalikokeiden yhteydessä. Historiastakin huolehdittiin, kun Seuran arkisto jätettiin Suomen Kansallisarkiston säilytettäväksi.

Suomen Maantieteellinen Seura haluaa kiittää jäseniään sekä kaikkia niitä yhteisöjä ja yksityishenkilöitä, jotka toimivat vuoden 2002 aikana Seuran sekä sen tarkoitusperien ja toimintahankkeiden edistämiseksi.

PIRJO HELLEMAA
SMS:n sihteeri